MAATALOUS

Perheviljelmäasenteesta on päästävä yli ja luovuttava monesta. Enää ei ole omia koneita, omia rakennuksia tai lehmiä. **YRITTÄJÄ JAANA HÄNNINEN, MAITO-SUONI OY**

Osakeyhtiö on turvallinen yhteistyömuoto

Yksityiskohtainen osakassopimus on paras tapa välttää ristiriitoja, joten sen laadintaan kannattaa käyttää aikaa ja vaivaa.

Osakeyhtiö on varmin valinta maatilojen yhteistyömuodoksi silloin, kun toimintaan sitoutuu suuria pääomia, yritysneuvoja **Juhani Paavilainen** Pro Agria Pohjois-Savosta sanoo.

Maatalousyhtymä ja avoin yhtiö voivat johtaa taloudellisiin ongelmiin. Lisäksi niissä on iso riski, että päätöksenteko halvaantuu.

Paavilaisella on kokemusta maatilojen yhtiöittämisestä jo parinkymmenen vuoden ajalta. 1990-luvulla aloitettiin isojen osakeyhtiöiden perustaminen sikatalouteen, sitten olivat vuorossa yhteiskuivurit ja yksittäisten maatilojen yhtiöittämiset, hän muistelee.

Nykyään Paavilainen keskittyy pelkästään tilojen yhteisten maito-osakeyhtiöiden perustamisneuvontaan.

Maatalousyhtymä sopii perhepiiriin

Maatalousseurat olivat ensimmäisiä tilojen yhteistyömuotoja, ja osa niistä toimii edelleen hyvin.

Esimerkiksi Pielavedellä maa- ja kotitalousseuroilla on kuivaamoja ja puimureita.

Maatalousyhtymä on Paavilaisen mukaan lähinnä perhepiiriin sopiva yhteistyömuoto. Sitä käytetään usein vaiheittaisessa sukupolvenvaihdoksessa.

Maatalousyhtymää käytetään myös esimerkiksi maatilojen välisessä koneyhteistyössä. Suurissa investoinneissa, kuten kotieläintaloudessa, Paavilainen kuitenkin vierastaa maatalousyhtymiä ja avoimia yhtiöitä.

Avoin yhtiö on yhtiömiehelle taloudellinen riski, hän sanoo. Yksi ihminen saattaa pahimmassa tilanteessa joutua maksamaan koko yhtiön velat, jos yhtiön ajautuu konkurssiin, yhtiön omaisuus ei riitä kattamaan velkoja ja muut osoittautuvat maksukyvyttömiksi.

Lisäksi näissä yhteistyömuodoissa päätöksenteko voi vaikeutua.

”Uutta peltoa ei osteta eikä navettaa rakenneta, jos yksikin yhtiömies tai maatalousyhtymän osakas on eri mieltä”, Paavilainen toteaa.

”Isossa osassa yhteenliittymiä omistajat riitautuvat keskenään”, hän sanoo. ”Näin käy, jos omistajille tärkeistä asioista ei keskustella ja sovita etukäteen.”

Monta tapaa tehdä yhdessä

Maatalousyhtymä

- Ei ole oikeushenkilö, ei voi hankkia omaisuutta tai ottaa velkaa pankista
- Osakkailla on omaisuutta ja velkaa
- Sopii lähinnä perhepiirissä tapahtuvaan yrittämiseen
- Naapureiden välillä sopii toimintaan, johon ei sitoudu suuria pääomia tai aiheudu suuria taloudellisia riskejä
- Perustamiseen ei tarvita kirjallista sopimusta
- Osakkaat voidaan vakuuttaa Myel-järjestelmän kautta
- Ei maksa tuloveroa. Verotettava tulo jaetaan omistajien pääoma- tai ansiotuloksi

Avoin yhtiö

- Henkilöyhtiö, jossa yhtiömiehet päättävät harjoittaa yhteistä liiketoimintaa ja laativat yhtiösopimuksen
- On oikeushenkilö, voi hankkia omaisuutta ja tehdä sitovia sopimuksia
- Yhtiömiehellä on rajoittamaton vastuu yhtiön veloista eli hän vastaa niistä kuin omistaan
- Avoimessa yhtiössä varoja voi nostaa palkkana ja yksityisottoina
- Yhtiömiehet voidaan vakuuttaa Myel-järjestelmän kautta
- Yhtiö ei maksa tuloveroa. Verotettava tulo jaetaan omistajien pääoma- tai ansiotuloksi.

Osakeyhtiö

- Osakeyhtiö on sekä itsenäinen oikeushenkilö että erillinen verosubjekti
- Osakeyhtiössä seurataan oman pääoman riittävyyttä
- Oy:n tilinpäätöstiedot ovat julkisia
- Osakkeita voi periaatteessa myydä ja ostaa vapaasti, mutta tätä voidaan rajoittaa lunastuslausekkeella.
- Oy säilyy lähes aina päätöksentekokykyisenä
- Oy:stä voi nostaa varoja palkkana, osinkoina ja joissakin tapauksissa osakaslainana
- Osakkaat kuuluvat Myelin piiriin tietyissä tapauksissa: esimerkiksi kun henkilö työskentelee yhtiössä johtavassa asemassa ja omistaa yksin yli 30 prosenttia osakkeista
- Oy maksaa voitostaan yhteisöveron 24,5 prosenttia. Yhtiöön jää siis 75,5 prosenttia, joka voidaan jakaa osinkoina tai käyttää mm. investointeihin.

Kolme päivää osakassopimuksen tekoon

Kun kyseessä on tilojen välinen yhteistyö, jossa on kiinni paljon pääomaa, Paavilainen suosittelee aina osakeyhtiötä.

Osakeyhtiön sopimuspohja on vankka. Sen perustana ovat osakeyhtiölaki ja yhtiöjärjestys.

Yhtiöjärjestys on määrämuotoinen ja siinä todetaan muun muassa yhtiön harjoittama toimiala ja omistus.

Lakia ja yhtiöjärjestystä täydennetään osakassopimuksella. Se on osakkaiden keskinäinen sopimus, jossa määritellään tarkemmin yhtiön johtamiseen ja toimintaan liittyviä asioita. Siinä käsitellään myös osakkaiden maatilojen toimintaa osana kokonaisuutta.

Paavilainen korostaa osakassopimuksen huolellista laadintaa. ”Kun olen perustamassa navettaosakeyhtiötä, saatan käydä osakkaiden kanssa pelkästään osakassopimusta läpi kolme päivää.”

Vastuut ja työmäärä kirjataan

Osakassopimuksessa on otettava huomioon tasapuolisesti kaikkien mukana olevien tilojen sekä osakeyhtiön etu.

Maito-osakeyhtiön elinehto on laadukkaan rehun vakaa saatavuus. Paavilaisen laatimissa osakassopimuksissa osakkaat sitoutuvat vuokraamaan peltonsa yhtiölle 20 vuoden ajaksi.

Sopimuksessa määritellään, kuka vastaa yhtiön kotieläintuotannosta, kuka säilörehun tuotannosta, kuka koneista ja kuka hoitaa taloutta.

”Kun vastuut on jaettu, autetaan ja lomitetaan, mutta ei mennä toisen vastuualueelle sorkkimaan.”

Hallituksen puheenjohtajaa voidaan sopia vaihdettavaksi esimerkiksi kahden vuoden välein. Näin vastuuta jaetaan tasaisesti. ”Tiedonkulku varmistuu, kun kukaan ei hoida tehtävää liian kauan.”

Nykyään osakassopimuksiin kirjataan usein myös työmäärät.

”Me ihmiset olemme erilaisia. Toiset melkein asuvat navetalla ja toiset haluavat viettää aikaa lasten kanssa. Jos ei asiasta sovita, voi tulla sanomista, että toiset eivät tee yhtä paljon kuin minä.”

Sopimukseen voidaan kirjata myös esimerkiksi kullekin yksi vapaapäivä viikossa. ”Silloin kaikki tietävät, että tämä on pyrkimys, ja työvoimaa palkataan riittävästi.”

Tuloa montaa kautta

Osakeyhtiön osakkaille määritellään kuukausipalkka.

Metsät eivät yleensä ole mukana osakeyhtiössä, vaan metsätulot jäävät osakastiloille. Ne saavat myös vuokratuloja yhtiölle vuokraamistaan pelloista.

Konekanta jää maatiloille, joten niistä tulee vuokratuloa.

Konevuokrat määritellään osakassopimuksessa, esimerkiksi niin, että käytetään tiettyjä TTS:n keräämiä taksoja.

Usein yhtiö rakentaa vain maidontuotantoyksikön ja ulkoistaa hiehojen kasvatuksen osakkailleen. Yhtiö joko vuokraa hiehonavetan tai tilat kasvattavat eläimet yhtiölle alihankintana.

Suojaa elämän yllätyksiä vastaan

Osakeyhtiö suojaa elämän tuomilta yllätyksiltä.

Esimerkiksi avioero- tai riitatilanteita varten on syytä laatia yhtiöjärjestykseen lunastuspykälä. Sen avulla voidaan tarvittaessa estää osakkeiden hajautuminen ulkopuoliseen omistukseen.

Myös kuolemantapaukset ravistelevat osakeyhtiötä vähemmän kuin muuta yhtiömuotoa.

”Kun avoimen yhtiön tai maatalousyhtymän yksi omistaja kuolee ja häneltä jää alaikäisiä lapsia, mukaan tulee kunnallinen edunvalvoja ja toiminta voi halvaantua”, Paavilainen toteaa.

Näissä yhtiömuodoissa toimivia hän kehottaa tekemään puolisoiden väille keskinäisen hallintaoikeus- tai omistusoikeustestamentin.

SATU LEHTONEN

Vastuu, työmäärä ja riskit jakautuvat osakkaiden kesken

Tilojen sulauttaminen yhdeksi kokonaisuudeksi vaatii paljosta luopumista mutta antaa vielä enemmän

KITEE (MT)

Rasilan tilan tuvan pöydän ääressä istuu neljä tyytyväistä maatalousyrittäjää. Pitkään suunniteltu ja valmisteltu Maito-Suoni Oy alkaa vähitellen toimia käytännössä.

Ari ja **Jaana Hännisen** pihapiiriin nousee parhaillaan yhtiön pihatto, johon tulee 178 lehmäpaikkaa. Tilat on tarkoitus saada käyttöön marraskuun lopulla.

Nykyisessä pihatossa on paikat 70 lypsävälle. Sinne on jo tuotu myös **Marko** ja **Jonna Suonisen** parikymmentä lehmää totuttelemaan parsinavetasta pihattoon.

Maitoauto käy toistaiseksi kaksi kertaa päivässä ja tilojen tuotokset erotellaan tietokoneen avulla. Tietojärjestelmällä nähdään myös, paljonko on Suonisten osuus rehun kulutuksesta.

Uuden pihaton valmistuttua kaikki lypsävät siirtyvät sinne ja maitotuotos on yhteinen. Hännisten nykyinen navetta jää hiehojen käyttöön.

Pitkä valmistelutyö

Maito-Suoni Oy on Hännisten ja Suonisten vuoden alussa rekisteröity yritys, joka yhdistää kaksi seitsemän kilometrin päässä toisistaan sijaitsevaa maitotilaa yhtiöksi.

Ajatus lähti heitosta nuorten tuottajien sählyillassa. Suunnittelu kesti lähes kolme vuotta ennen kuin rahoitus ja muut järjestelyt loksahtivat kohdilleen.

”Sukupolvenvaihdoksen jälkeen oli ajatus laajentaa, mutta peltoa oli hankala saada”, Marko Suoninen kertoo.

Myös Hännisten olisi pitänyt jossakin vaiheessa laajentaa ja kisaa olisi käyty samoista pelloista.

Tuli ajatus yhteisestä navetasta. Se vahvistui, kun porukka kävi katsomassa kymmenkunta pihattoa.

Joukossa oli yksi yhteisnavetta, jossa oli kaikkein rauhallisin tunnelma.

”Se on meidänkin tavoite, mutta työtä se vaatii”, Jaana Hänninen sanoo.

Tunteminen ja yhteishenki tärkeää

Tilat olivat entuudestaan tuttuja ja rehuteossa oli tehty yhteistyötä.

Yrittäjät pitävät tärkeänä, että yhtiön osakkaat tuntevat ennalta toistensa työtavat ja asenteen maatalouteen.

Lisäksi osakeyhtiön perustaminen vaatii omistamisen tarpeen hylkäämistä.

”Perheviljelmäasenteesta on päästävä yli ja luovuttava monesta. Enää ei ole omia koneita, omia rakennuksia tai lehmiä”, Jaana Hänninen sanoo.

NIKO NYRHINEN

Maito-Suonen osakkaat Jaana Hänninen (vas.), Jonna Suoninen, Marko Suoninen ja Ari Hänninen uuden pihaton työmaalla. Osakkaat kokoontuivat aluksi viikoittain, nyt yhtiökokouksia pidetään muutama kuukaudessa.

Yrittäjät arvelevat, että yhtiömuotoon sopeutuminen on nuorille viljelijöille aiempia sukupolvia helpompaa.

Selkeä yhtiömuoto ja tasajako

Maito-Suonen kaikki osakkaat ovat mukana yhtä suurilla osuuksilla.

Myös työt on tarkoitus jakaa mahdollisimman tasan. Kaikki työ on samanarvoista ja päävastuita jaetaan vahvuuksien mukaan.

Osakeyhtiö oli selvä valinta yhtiömuodoksi, koska siinä osakkailla ei ole vastuita toistensa yksityistalouksista.

”Ja tässä on veroetuja, kun homma lähtee kunnolla pyörimään”, Ari Hänninen kertoo.

”Talouspuolen suunnittelussa suuri kiitos kuuluu Pro Agria Pohjois-Karjalan **Eero Heittokankaalle**”, Hänninen jatkaa.

Rahoitusta ei tahtonut heti herua. ”Molemmilla tiloilla oli velkaa ennestään ja tukipolitiikka oli katkolla”, tuottajat arvelevat syyksi.

Sinnikkyys ja usko yhtiön menestymiseen kuitenkin palkittiin. Kuudes hakemus meni elykeskuksessa läpi, kun paikallinen Osuuspankki lupasi hankkeelle luottoa.

Paikaksi valikoitui Hännisten tila, jossa oli jo vuonna 2006 valmistunut pihatto ja enemmän peltoa lähellä.

Kaikki eläimet haluttiin yhteen paikkaan töiden helpottamiseksi.

Järjestelmät tulevat jäljessä

Yhtiöstä huolimatta kummankin perheen oma tila on vielä paperilla olemassa.

Yhteen sulauttaminen olisi järkevää, mutta sukupolvenvaihdoksen 11 vuoden viljelemisvelvoite sitoo vielä monta vuotta molempia tiloja.

Myöskään maatalousyrittäjien eläkejärjestelmä ei tunne neljän hengen yhtiötä, joten yhtiö ei saa lomitusta eikä myel-turvaa.

”Mela kulkee tässä jäljessä”, Ari Hänninen sanoo.

Lomat on tarkoitus järjestää vuorottelemalla töissä ja palkkaamalla yhtiöön yksi tai kaksi vakituista työntekijää.

Säästöjä ja elämänlaatua

Kustannussäästöjä tulee yhtiössä paljon.

Yhdessä isossa pihatossa lehmäpaikka maksaa paljon vähemmän kuin kahdessa pienemmässä. Peltotyöt halpenevat, kun koneita tarvitaan vähemmän ja pellolla tapahtuu kaksi työvaihetta yhtä aikaa.

”Lisäksi on mukavampaa tehdä yhdessä”, Marko Suoninen toteaa.

”Molemmat oppivat ja yhdessä miettiminen on antoisaa”, Ari Hänninen lisää.

Kaikki osakkaat toteavat, että yhteistyö lisää mukavasti sosiaalista kanssakäymistä.

”On työkavereita, joiden kanssa pohtia ratkaisuja. Muilta saa tsemppiä”, Jonna Suoninen sanoo.

Töiden jakaminen osakkaiden kesken antaa yrittäjäperheille vähitellen myös entistä enemmän vapaa-aikaa.

”Vapaata uskaltaa pitää, kun tietää, että hommaa hoitavat osaavat työntekijät.”

Yhtiömuoto helpottaa aikanaan myös jatkajien tulemista mukaan.

”Jos lapsia kiinnostaa maatalous, heidän ei tarvitse odottaa vanhempien eläkkeelle jäämistä”, Ari Hänninen sanoo.

Tulevaisuus jo mielessä

Uuteen pihattoon tulee kaksi kertaa 14-paikkainen takalypsyasema. Sen kapasiteetti riittäisi jopa 350 lehmään, joten navetan laajentamiseenkin on jo varauduttu.

”Enää kolmatta lypsyasemaa ei tehdä”, Ari Hänninen perustelee.

Lypsyasema sijoittuu niin, että sen toiselle puolelle voisi tehdä kolmannen pihaton. Toisaalta lisäpaikkoja voisi hankkia myös ulkoistamalla hiehokasvatuksen.

”Suunnitelmia on, mutta ei kaikkea passaa paljastaa”, innokkaat yrittäjät virnistävät.

TERHI TORIKKA

Avoimina Facebookissa

KITEE (MT)

Maito-Suoni Oy:n yhtiörakenne ja iso navettatyömaa on herättänyt paikallisissa hämmennystä.

Huhut ovat kulkeneet ja epäilijöitäkin on riittänyt. Myös navettatyömaa on houkutellut paikalle uteliaita.

Iltapainotteinen luvaton liikenne työmaalla väheni huomattavasti, kun yhtiö avasi Facebook-profiilin. Sinne on tammikuusta alkaen päivitetty yhtiön kuulumisia ja kuvia rakennuksen edistymisestä.

”Kaikki on ollut alusta lähtien mahdollisimman avointa. Sitäkin on moni ihmetellyt”, **Marko Suoninen** kertoo.

Uuden navetan kokoa kummasteleville yrittäjät muistuttavat, että yksiköstä pitäisi tulla elanto neljälle yrittäjälle ja lisäksi parille työntekijälle.

Vähitellen asenne viljelijäpiireissä on muuttunut, kun ajatukseen on totuttu.

”Haluamme olla esimerkkinä, että tällainen voidaan tehdä. Toivottavasti muutkin nuoret alkaisivat miettiä vaihtoehtoja. Tärkeintä on uskoa omaan juttuun, me kaikki tykkäämme eläinten hoidosta ja maataloudesta. Halu jatkamiseen on kova”, **Ari Hänninen** sanoo.

TERHI TORIKKA

TILA

Maito-Suoni Oy

Perustettu tammikuussa 2012 Kiteelle.
Osakkaita Jaana ja Ari Hänninen, Jonna ja Marko Suoninen.
Osuudet jakautuvat tasan.
Yrittäjien keski-ikä on 33 vuotta.
Työntekijöitä kaikki osakkaat sekä yksi tai kaksi palkattua työntekijää.
Lehmiä nyt 85, marraskuun lopussa 120. Heinäkuun lopussa 178.

Yhtiömuodon plussat:
+ paljon säästöjä
+ aiempaa enemmän vapaa-aikaa
+ työkaverit
+ veroedut
+ selkeä kahtiajako yksityistalouden ja yrityksen välillä
+ tasapuolisuus osakkaiden välillä
+ kaikki ”isot” asiat päätetään hallituksessa ja kirjataan pöytäkirjaan

Yhtiömuodon miinukset:
- lomitusoikeuden menetys
- myelin menetys